

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. De Pœnis Vsurariorum & Cooperatoribus eorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

titulo exegissent, quantum precise satis (sunt Montes) immerito fuissent habiti, etiam apud Principes, tamquam usurarii. Enimvero ex Edicto Caroli V. anno 1545. (ut refertur in *Codice Belgico V. Woeker §. 8.*) servantes hujusmodi apertas mentas mutui, & participantes, arcebantur ab Ecclesia tempore divini Officii, sub poena amissionis privilegiorum. Nolim tamen damnare eos, qui lucro, quod ex negotiatione ipsis proveniret, relicto, in commodum indigentium auctoritate Principis (quae his in locis requiritur) mentam mutui erigunt, collectis undique & in commodum indigentium servatis pecuniis, se suosque ad id muneris impendunt, si moderatam pensionem exigant pro rata titulorum illam permittentium. Quod an hodie fiat, est facti, pensatis per Peritos circumstantiis judicandum.

QUAESTIO IV.

De Poenis Usurarium & Cooperatoribus eorum.

53. *Quinam Usurarii manifesti.*

USURARIJ manifesti variis subjiciuntur poenis. Manifesti autem censentur juxta *Lessium, Wiggers, Bonacina & alios*, qui sunt tales vel evidentiæ facti, ut nulla possit tergiversatione celari, vel iudicis confessione, vel legitimâ probatione, vel denique sententiâ iudicis. Aliqui vero requirunt simpliciter declarationem iudicis, qua saltem (si crimen adeo notorium sit, ut nullo colore tegi queat) pronuntietur super notorio, esto non servato tunc ordine judiciario; uti censet *Castro Palao d. 4. p. 29.*

54. *Invalida eorum testamenta.*

Inter poenas temporales prima est inhabilitas activa, nisi poenitens restitutionem aut de ea idoneam cautionem ante mortem praestet *c. Quamquam, de Usuris in 6.* Sub testamentis autem (quorum confectio non sit quis interfit etiam interdictum) comprehenduntur quoque codicillos, & generatim quamlibet ultimæ voluntatis dispositionem (quæ generatim venit sub nomine testamenti) habet *Glossa* communiter recepta; ne alioquin constitutio ista facile queat eludi: praesertim cum hodie testamenta vix differant a codicillis. Testamentum quoque ante usuras publicè acceptas factum per eandem irritatur, nisi per poenitentiam finalem convalescat. Quod si delictum post mortem demum manifestum, testamentum in mortuis confirmatum manet ratum. Vide *Molina d. 334. post med.*

Sunt jure infames.

Secunda est infamia juris (cujus effectus alibi ostenduntur) *L. 20. C. Ex quibus causis infamia irrogetur, & c. Infames 3. q. 7.* Per poenitentiam tamen recuperari famam ex æquitate canonica, plures tradunt cum

Baldo, Felino & aliis apud Castro Palao d. 4. p. 30. n. 3.

Tertia, quod alienigenis permitti nequeat habitatio, sive gratis, sive locata à quopiam domo *c. 1. de Usuris in 6.* ubi & censuræ infliguntur Ecclesiasticis, & infligendæ praescribuntur personis laicis.

Eis, si alienigena sint, concedi non debet habitatio.

Inter poenas spirituales prima est, quod non possint admitti ad confessionem, nisi prius pro posse satisfaciant, vel cautionem idoneam (quæ est pignoratitia, vel fidejussoria, vel quando aliam praestare non possunt, juratoria) praesentent modo praescripto *c. Quamquam cit. aut saltem æquivalenti.* Si autem periculum sit in mora, possunt verè poenitentes absolvi, obtentâ facultate admonendi Episcopum de promissa restitutione, ut si convalescant ad illam compellantur, vel ipsis mortuis eorum heredes, *c. Tria, de Usuris, & c. fin. de sepult.* ut advertit *Navarrus c. 17. n. 279.*

Qui arcebantur à Sacramento poenitentiae.

Secunda est, quod arcebantur à Sacramento altaris, *c. 3. de Usuris.* Ex quo tamen non rectè quidam inferunt eos arceri universim à communione fidelium, etiam in divinis Officiis. Quamvis jure divino naturali tamquam publicè indigni repellendi sint etiam ab aliis Sacramentis.

De Excommunicatione.

An etiam communione fideliu.

Tertia, quod arcebantur ab oblationibus (intellige cum *Suarez d. 31. de censur. s. 2. n. 7. & 9.* quæ fiunt sub offertorio, seu inter Missarum solemnias (ut excludantur eae, quæ ab ipsis dantur clericis tamquam pauperibus, vel tamquam Missæ aut laboris stipendium, aut ratione primitiarum, vel decimarum) sub poena suspensionis ab officio, à clerico eas acceptante ipso facto incurrendæ, donec ad arbitrium Episcopi satisfecerit, addito (quod tamen est ferendæ sententiæ, nec eò usque impedit licitam retentionem, si res oblata sit talis, quæ licet ad eas poterat ab usurario donari) ut etiam reddere compellatur acceptas. Poenam tamen hanc post *Extrav. ad Evitanda* solum concernere usurarios specialiter damnatos per sententiam notat *Suarez sup. n. 10.*

Quibus arcebantur ab oblationibus.

Quarta poena est privati Ecclesiasticæ sepulturæ (quæ scilicet fit in loco ad id specialiter ab Ecclesia deputato) *c. 3. cit. ubi clericus sepulturæ tradens suspenditur ab officio & c. Quamquam, de Usuris in 6. & c. Clem. 1. de sepult.* nisi praeserit realis restitutio, vel sufficiens de ea cautio *c. Quamquam.* Concernit tamen hæc poena juxta *Lessium c. 20. dub. 22.* solos usurarios specialiter denunciatos post *Extrav. ad Evitanda.* Profanatio autem loci, & exhumatio jam sepulti, non habet hic locum, uti in excommunicato; utpote nullo jure statuta. Excommunicantur verò, & donec Episcopo satisfecerint absolvi prohibentur *Clem. cit.* praesumentes sepelire. Quo verbo comprehenduntur Sacerdos officiator, mandans sepeliri, vespillo; non autem qui sepulchrum effossa humo facit, funus comitatur, hymnos ad

Quibus privati Ecclesiasticæ sepulturæ.

Qu. IV. De Pœnis Usurariorum, & Cooperatoribus eorum. 425

nos ad sepulchrum decantat. *juxta Suarez disp. 12. de Consur. sect. 4. n. 10. & seqq.*

De pœnis clerici manifesti usurarii vide *Molina sup. De judice, ad quem spectet cognoscere de delicto, v. e. eundem disp. 333.*

58. *Que obligationes cooperantium usurarii, ex horum aut mutuatoriorum parte se tenentur.*
 Circa obligationes cooperantium usurarii nō est difficultas quoad eos, qui partes mutuatarii gerunt, cui potius favorem præstant. Quales sunt, qui domum fœneratoris vel occasionem talis mutui inquirentibus ostendunt, pignora deferunt, pecuniam ejus nomine accipiunt & cum usuris reddunt. Qui verò partes mutuantis gerunt, eum inducendo ad usuras, tenentur in defectum illius ad restitutionem tamquam efficax causa damni, instar illorum, qui suadent alteri furtum, juxta communem Doctorum sententiam contra Nonnullos; nisi fortè gratiam se mutuatario præstare confidant, ex cujus consequenter parte tunc se tenent.

59. *Principum & Magistratum.*
 Principes & Magistratus, eisque subservientes, graviter peccant & ad restitutionem tenentur, urgentes mutuatarios ad solvendas usuras promissas. Possunt tamen ob majus bonum reipublicæ, si sint Principes supremi, alioquin de horum consensu, usuras permittere, personas usurariorum contra infestationes tueri, & si ita necesse sit, assistentiam repetentibus usuras solutas negare ex natura rei loquendo: prout in variis aliis rebus non datur actio in foro externo.

Immo tanta posset esse boni publici necessitas juxta *Maldarum Tr. 5. c. 3. dub. 24.* ut ex natura rei possent mutuatarios in foro exteriori compellere ad solvendas usuras, esto indebitas, ad quas se compulsi ex justa eaula promiserunt publico fœneratori, bono communi prævalente bonis privatorum. Ad quod allegatur præxis vigens in statu Ecclesiastico seu Papali apud *Navarrum Consil. 33. de Usuris.* Ob prohibitionem tamen juris Canonici (quod equidem cessat obligare in gravi necessitate) dispensationem Pontificum requirit *Malaeris sup.* & alii. Nam c. *Rost mirabilem de Usuris* præcipit Innocentius III. ut per Principes compellantur Judæi remittere usuras; & *Clem. Unio. eod.* sub pœna excommunicationis, incurrendæ à præsumptibus, prohibet (loquens tamen de Magistratibus inferioribus) ne quod solvantur usuræ, aut solutæ, cum repetantur, non restituantur, judicare præsumant.

60. *Famulorum.*
 Famuli subeuntes ministeria indifferenter in commodum æquè mutuatoriorum, atque ipsius usurarii vergentia (qualia sunt numerare sortem, registrum facere, pignora custodire &c.) ad illi tenentur, neque invitis, sed plenè consentientibus mutuatariis faciunt. Secus est de iis, qui usuras nomine domini stipulantur, exigunt &c. (Idemque est de procuratoribus, nego-

tiorum gestoribus, nomine alterius usuram excentibus) adeoque in ipsas actiones injustas propinquè influunt. Mutuatarii tamen non ita æstimant, neque cessant se ab his lædi, uti à domino, sic ut velent ab iis restitutionem, aut saltem non ita, quin rogati libenter remitterent. Si etiam simpliciter eis significant voluntatem domini, non inflectendo eorum animos, aut urgendo, apparet eos excusari posse. Prout etiam juxta *Lessium 2. 20. dub. 21. in fine* (qui refert *Sivestrum*) Proxenetæ, etsi peccent, saltem à restitutione exculantur (tamen *Castro Palao sup.* eos facit restitutioni obnoxios) qui pecuniâ indigentes quærent, & ad usurarium ducunt absque dolo vel fraude, eò quòd non faciant eis injuriam.

Tabelliones præterea seu Notarii confidentes instrumentum contractûs usurarii, ex quo mutuatarii cogantur solvere usuras, v.g. prætexendo patium honesti tituli seu contractûs, recensentur inter operadores obnoxios restitutioni. Ordinariè tamen exculantur, eò quòd hujusmodi instrumenta faciunt sciente & consentiente ipso mutuatario: etsi peccent contra suum juramentum susceptione officii emissum, ut notat *Lessius sup. n. 180.* Si quoque qualitas contractûs exprimat, vi instrumenti non poterunt usuræ exigi: nisi fortè alicubi vigeret de hoc iniquum statutum.

Denique famuli subservientes in iniquis contractibus plerumque exculantur ratione bonæ fidei; eò quòd nimirum ignorent iniquitatem eorumdem, sed potius supponant æquitatem eorum, dum aliud eis positivè non constat, qui in consilium secretius dominorum non vocantur.

Heredes usurarii tenentur ad onera defuncti pro viribus hereditatis, etsi non singuli in solidum. Si non sint usi beneficio inventarii, tenentur etiam ultra, ex jure communi præsumente plus fuisse in hereditate. Quod tamen in conscientia non obligare ante sententiam, est recepta Doctorum Sententia contra *Molina Tr. 2. d. 332.* Creditor usurarii illi tunc acceptat assignationem solutionis petendæ à mutuatariis, qui debent ex usuris; ut patet. Liberalis inter vivos donatio de rebus, sub dominio usurarii, ad solvendum debita potentis, constitutis, rectè acceptatur. Similiter iniuri cum eo possunt contractus onerosi, & solutio peti aut acceptari. Præferentia inter creditores in casu impotentis regulanda juxta dicta in præcedenti Tractatu.

Proxenetarum.

61. Notariorum.

62. Bona fides qui plerumque famulos excuset.

63. Quid censendum de heredibus & donatariis.